

**Sosionomi (AMK) varhaiskasvatuksessa –
varhaiskasvatuksen sosionomin ammatillinen osaaminen**

Sosionomi (AMK) Kompetenssit ja ammatillinen ydinosaaminen varhaiskasvatuksessa		
<i>Ydinosaaminen</i>	<i>Sosionomin (AMK) Kompetenssit ja varhaiskasvatuksen ydinosaaminen (Arene 2017.)</i>	Varhaiskasvatuksen sosionomi Kompetenssit ja ydinosaaminen
Eettinen osaaminen	<ul style="list-style-type: none"> - Lasten oikeuksien sopimuksen mukaisen toiminnan edistäminen vahvistaen lasten osallisuutta, hyvinvointia, huolenpitoa ja suojelua - Oman toiminnan reflektio 	<ul style="list-style-type: none"> - Osaa edistää lapsen oikeuksien sopimuksen ja lapsen edun mukaista toimintaa vahvistaen lasten osallisuutta, yhdenvertaisuutta, tasa-arvoa, turvallisuutta ja kestäväää elämäntapaa. - Osaa toimia varhaiskasvatussuunnitelman perusteiden ja varhaiskasvatuksen arvoperustan mukaisesti - Osaa reflektoida ammatillista toimintaansa - Osaa toimia sosiaalialan ja varhaiskasvatuksen ammattieettisten periaatteiden mukaisesti ja tunnistaa ammattieettiset vastuunsa
Asiakastyön osaaminen	<ul style="list-style-type: none"> - Pedagogisen toiminnan suunnittelu, toteutus, dokumentointi ja arviointi - Leikin merkityksen ymmärtäminen ja lasten vertaissuhteiden tukeminen lapsen kehityksen, oppimisen ja hyvinvoinnin lähteinä - Lapsen ja perheen varhainen oikein kohdennettu tuki - Perheiden kasvatusyhteisöjen kasvatusyhteistyön ja yhteisöllisyyden vahvistaminen 	<ul style="list-style-type: none"> - Osaa suunnitella, toteuttaa, dokumentoida ja arvioida varhaiskasvatuksen pedagogiikkaa yhteistyössä muun henkilöstön kanssa - Hallitsee erilaisia ryhmänohjaustaitoja ja varhaiskasvatuksen menetelmätaitoja - Ymmärtää oppimisen alueiden sekä leikin merkityksen ja muut lapselle ominaiset tavat toimia (liikunta, taiteellinen toiminta ja ilmaisun monet muodot sekä tutkivan oppimisen) ja osaa tukea lasten toimijuutta ja vertaissuhteita lapsen kehityksen, oppimisen ja hyvinvoinnin lähteinä - Osaa tunnistaa lasten kulttuurin ja yhteisön ominaispiirteitä

		<p>ja osaa soveltaa niitä ammatillisessa toiminnassaan</p> <ul style="list-style-type: none"> - Osaa tunnistaa ja arvioida lasten ja perheiden hyvinvoinnin riskitekijöitä sekä osaa vahvistaa lapsen ja perheen hyvinvointia oikein kohdennetulla tuella - Osaa hyödyntää perhetyön ja lastensuojelun osaamistaan varhaiskasvatuksessa - Osaa vahvistaa perheiden osallisuutta tukevaa vertaistoimintaa ja yhteisöllisyyttä
Palvelujärjestelmäosaaminen	<ul style="list-style-type: none"> - Varhaiskasvatusta ja sen järjestämistä ohjaavien normien ja lainsäädännön tuntemus - Palveluohjaus ja verkostoyhteistyö perheiden tarpeiden pohjalta sote-palvelujärjestelmässä - Moniammatillinen yhteistyö 	<ul style="list-style-type: none"> - Tuntee varhaiskasvatusta ja osaa kehittää työtään sen järjestämistä ohjaavien normien ja lainsäädännön mukaan - Osaa tunnistaa ja arvioida palveluohjauksen ja verkostoyhteistyön tarpeen perheiden tukemiseksi ja osaa ohjata perheitä monialaisessa palvelujärjestelmässä - Osaa toimia sosiaalialan ja varhaiskasvatuksen asiantuntijana monialaisessa ja -amatillisessa yhteistyössä
Kriittinen ja osallistava yhteiskuntaosaaminen	<ul style="list-style-type: none"> - Lapsen ja vanhempien kuulluksi tulemisen ja osallisuuden edistäminen yhteiskunnassa - Lapsen toimijuuden ja vertais-suhteiden vahvistaminen - Yhteiskunnallinen vaikuttamistyö varhaiskasvatuksen ja siihen liittyvän koulutuksen kehittämisessä 	<ul style="list-style-type: none"> - Osaa hyödyntää yhteiskunnallista osaamistaan sekä tunnistaa ja tuoda esille lasten ja perheiden hyvinvointia uhkaavat epäkohdat rakentavasti kehittämisen kohteeksi - Osaa edistää ja tukea lasten ja perheiden kuulluksi tulemistä ja osallisuutta varhaiskasvatuksessa sekä yhteiskunnassa - Tunnistaa yhteiskunnallisen vaikuttamistyön merkityksen varhaiskasvatuksessa ja siihen liittyvän koulutuksen kehittämisessä
Tutkimuksellinen kehittämis- ja innovaatio-osaaminen	<ul style="list-style-type: none"> - Varhaiskasvatuksen pedagogisen toiminnan ja varhaiskasvatuksen toimintakulttuurin arviointi ja kehittäminen 	<ul style="list-style-type: none"> - Osaa yhteistyössä muun henkilöstön kanssa dokumentoida, arvioida ja kehittää var-

	<ul style="list-style-type: none"> - Tutkimuksellisten menetelmien soveltaminen varhaiskasvatustyössä ja saatujen tulosten hyödyntäminen varhaiskasvatuksen käytäntöjen kehittämiseen 	<p>haiskasvatuksen pedagogiikkaa, varhaiskasvatustoimintaa ja toimintakulttuuria sekä monialaista yhteistyötä</p> <ul style="list-style-type: none"> - Osaa hyödyntää tutkimustietoa ja soveltaa sitä varhaiskasvatustyössä ja varhaiskasvatuksen käytäntöjen kehittämisessä - Tunnistaa varhaiskasvatuksen ammatillisen osaamisen kehittämistarpeita
Työyhteisö-, johtamis- ja yrittäjyysosaaminen	<ul style="list-style-type: none"> - Lähijohtaminen - Kasvatusyhteisön pedagogisen toiminnan johtaminen - Vastuu omasta ja kasvatusyhteisön työhyvinvoinnista 	<ul style="list-style-type: none"> - Osaa soveltaa esimies- ja alaistaitoja sekä tiimityötaitoja varhaiskasvatuksessa - Osaa toimia osana moniammatillista työyhteisöä - Osaa toimia varhaiskasvatuksen ja sosiaali- ja terveydenhuollon palveluiden yhteistyön rakenteiden toteuttamisessa sekä monialaisessa verkostossa ja osaa johtaa monialaista verkostoyhteistyötä - Osaa arvioida varhaiskasvatustoiminnan laatua, tuloksia ja vaikutuksia yhdessä muun henkilöstön kanssa - Osaa vaikuttaa sekä työyhteisönsä työhyvinvointiin ja lasten turvallisuuteen

Varhaiskasvatuksen sosionomin paikasta varhaiskasvatuksessa

- Varhaiskasvatuksen sosionomi työskentelee lapsiryhmässä
- Hallituksen esitys eduskunnalle varhaiskasvatusta laiksi ja eräksi siihen liitettäväksi laeiksi (HE 40/2018 vp, 27§, sivu 101, saatavissa https://www.eduskunta.fi/FI/vaski/HallituksenEsitys/Documents/HE_40+2018.pdf)

”27 § . Varhaiskasvatuksen sosionomi. Pykälässä säädettiin varhaiskasvatuksen sosionomin tehtävänimikkeestä ja kelpoisuudesta. Kuten edellä 26 §:n perustelujen kohdalla on todettu, varhaiskasvatuksen opettajan ja sosionomin kelpoisuuksista eri pykälissä säätämällä on pyritty nykytilan selkeyttämiseen. Varhaiskasvatuksen sosionomin tehtäväkuvassa näkyisi etenkin sosionomin koulutuksen tuottama osaaminen moniammatillisen yhteistyön rakenteiden toteuttamisessa, perheiden palveluohjauksessa sekä perheiden kasvatusyhteistyön ja yhteisöllisyyden vahvistamisessa.

Kelpoisuus varhaiskasvatuksen sosionomin tehtäviin on edelleen vähintään sosiaali- ja terveysalan ammattikorkeakoulututkinto, johon sisältyisivät varhaiskasvatukseen suuntautuneet vähintään 60 opintopisteen laajuiset opinnot. Myös voimassa olevan sosiaalihuollon ammatillisen henkilöstön kelpoisuusvaatimuksista annetun valtioneuvoston asetuksen 8608/2015) 1 §:n mukaan varhaiskasvatukseen ja sosiaalipedagogiikkaan suuntautuneiden opintojen on oltava yhteensä vähintään 60

opintopisteen laajuiset. Kelpoisia varhaiskasvatuksen sosionomin tehtäviin olisivat myös ne ylemmän sosiaali- ja terveysalan ammattikorkeakoulututkinnon suorittaneet, joiden tutkinto sisältäisi vaadittavat opinnot. Joustavuuden lisäksi pykälään lisättäisiin vastaava mahdollisuus opintojen täydentämiseen kuin 26 §:n kohdalla. Sosionomi, jolla ei ole tutkinnossa suoritettuna varhaiskasvatukseen ja sosiaalipedagogiikkaan suuntautuneita opintoja, voisi suorittaa mainitut opinnot tutkintoa täydentämällä. Mainitut opinnot eivät edelleenkään päteviä esiopetuksen tehtäviin.

Lakiin sisällytettäisiin siirtymäsäännökset ja niihin täydennyskoulutusmahdollisuus, jolla turvataan lain voimaan tullessa kelpoisuusvaatimukset täyttävän henkilöstön kelpoisuus myös muuttuvan lain säädännön voimaantulon jälkeen.”

- Varhaiskasvatustalaki 540/2018 (saatavissa <https://www.finlex.fi/fi/laki/alkup/2018/20180540>)

27 § Varhaiskasvatuksen sosionomi. Kelpoisuusvaatimuksena varhaiskasvatuksen sosionomin tehtäviin on vähintään sosiaali- ja terveysalan ammattikorkeakoulututkinto, johon sisältyvät varhaiskasvatukseen ja sosiaalipedagogiikkaan suuntautuneet vähintään 60 opintopisteen laajuiset opinnot, joista voidaan säätää tarkemmin valtioneuvoston asetuksella, tai sosionomin tutkinto, jota on täydennetty mainituilla opinnoilla.

75 § Henkilöstöä koskeva siirtymäsäännös. Joka tämä lain voimaan tullessa voimassa olleiden säästösten mukaan on ollut kelpoinen toimimaan sosiaalihuollon ammatillisen henkilöstön kelpoisuusvaatimuksista annetun lain (272/2005) 7 §:ssä tarkoitettuna lastentarhanopettajana, on kelpoinen toimimaan 26 ja 27 §:ssä tarkoitetussa tehtävässä. Samoin kelpoinen toimimaan 26 ja 27 §:ssä tarkoitetuissa tehtävissä on se, joka on saanut Opetushallituksen ehdollisen ammattipätevyyden tunnustamispäätöksen kelpoisuudesta lastentarhanopettajan tehtävään ja saa Opetushallituksen lopullisen tunnustamispäätöksen 31 päivään joulukuuta 2021 mennessä.

Joka tämän lain voimaan tullessa on hyväksytty yliopistoon tai ammattikorkeakouluun opiskelemaan sosiaalihuollon ammatillisen henkilöstön kelpoisuusvaatimuksista annetun lain 7 §:ssä tarkoitettuja lastentarhanopettajan opintoja tai vuoden kuluessa tämän lain voimaantulosta on hyväksytty yliopistoon tai ammattikorkeakouluun opiskelemaan tässä laissa säädetyn 26 tai 27 §:ssä tarkoitetun kelpoisuuden tuovia opintoja, on opinnot suoritettuaan kelpoinen toimimaan 26 ja 27 §:ssä tarkoitetussa tehtävässä, edellyttäen, että opinnot suoritetaan loppuun viimeistään 31 päivänä heinäkuuta 2023.

Joka tämän lain voimaan tullessa voimassa olleiden säästösten mukaan on ollut kelpoinen toimimaan erityislastentarhanopettajana, on kelpoinen toimimaan varhaiskasvatuksen erityisopettajana. Samoin kelpoinen toimimaan varhaiskasvatuksen erityisopettajana on se, joka on saanut Opetushallituksen ehdollisen ammattipätevyyden tunnustamispäätöksen kelpoisuudesta erityislastentarhanopettajan tehtävään ja saa Opetushallituksen lopullisen tunnustamispäätöksen 31 päivään joulukuuta 2021 mennessä.

Joka tämän lain voimaan tullessa tai enintään viisi vuotta ennen lain voimaantuloa on ollut virka- tai työsuhteessa varhaiskasvatuksen hoito- ja kasvatustehtävässä, johon hänen on katsottu täyttäneen sosiaalihuollon ammatillisen henkilöstön kelpoisuusvaatimuksista annetun lain 8 §:ssä säädetyn ammatillisen kelpoisuuden, tai on enintään viisi vuotta ennen tämän lain voimaantuloa suorittanut mainitun kelpoisuuden tuottavat opinnot tai tämän lain voimaan tullessa ne aloittanut ja suorittaa ne 31 päivään joulukuuta 2021 mennessä taikka saanut Opetushallituksen antaman ammattipätevyyden tunnustamispäätöksen kelpoisuudesta lähihoitajan tehtäviin lasten päivähoidossa tai saanut Opetushallituksen ehdollisen ammattipätevyyden tunnustamispäätöksen kelpoisuudesta lähihoitajan tehtäviin ja saa Opetushallituksen lopullisen tunnustamispäätöksen 31 päivään joulukuuta 2021 mennessä, on kelpoinen toimimaan 28 §:ssä tarkoitetussa varhaiskasvatuksen lastenhoitajan tehtävässä.

Joka tämän lain voimaan tullessa tai viisi vuotta tätä ennen on ollut virka- tai työsuhteessa varhaiskasvatuksen ammatillisessa tai hallinnollisessa johtotehtävässä, johon hänen on katsottu täyttä-

neen sosiaalihuollon ammatillisen henkilöstön kelpoisuusvaatimuksista annetun lain 10 §:ssä säädetyn kelpoisuuden, täyttää 74 §:n 2 momentissa säädetyn kelpoisuuden ja on kelpoinen toimimaan 31 §:ssä tarkoitettussa päiväkodin johtajan tehtävässä.

Joka tämän lain voimaan tullessa on suorittanut steinerpedagogiset varhaiskasvattajaopinnot ja ollut kelpoinen antamaan steinerpedagogiikkaan perustuvaa esiopetusta esiopetusryhmälle, johon ei kuulu perusopetuksen oppilaita, tai joka on tämän lain voimaan tullessa aloittanut tässä momentissa tarkoitettuja opintoja ja suorittaa ne loppuun viimeistään 31 päivänä heinäkuuta 2022, on kelpoinen toimimaan 32 §:n 2 momentissa tarkoitettussa tehtävässä suorittettuaan Opetushallituksen määräämät lisäopinnot.”

Lähteet

Ammattikorkeakoulujen rehtorineuvosto Arene ry. (2017). Sosionomi tuottaa hyvinvointia läpi elämänkaaren, Ammattikorkeakoulutus sosiaalialan muutoksen edistäjänä. Ammattikorkeakoulujen rehtorineuvosto Arene ry:n selvitys sosiaalialan tilanteesta ja kehityksestä 2017. Arene: Helsinki. Saatavissa http://www.arene.fi/wp-content/uploads/Raportit/2018/arene_sosionomiselvitys_pitka_raportti_fin.pdf?t=1526901428

Hallituksen esitys eduskunnalle varhaiskasvatuslaiksi ja eräksi siihen liitettäväksi laeiksi (HE 40/2018 vp) Saatavissa https://www.eduskunta.fi/FI/vaski/HallituksenEsitys/Documents/HE_40+2018.pdf)

Varhaiskasvatuslaki 540/2018. Saatavissa <https://www.finlex.fi/fi/laki/alkup/2018/20180540>

Työryhmä

Työryhmä asetettiin Ammattikorkeakoulujen rehtorineuvosto Arene ry:n organisoimassa kokouksessa 14.1.2019. Kokouksen puheenjohtajan toimi Arenen toiminnanjohtaja Petri Lempinen.

Työryhmän tehtävänä oli jäsentää sosionomi (AMK) tutkinnon tuottamaa varhaiskasvatuksen ja sosiaalipedagogiikan (60 opintopistettä) ammatillista osaamista ja asiantuntijuutta Varhaiskasvatuslain (540/2018) hengessä, ottaen huomioon vuoden 2023 jälkeinen tilanne varhaiskasvatuksen sosionomin tehtävässä sekä ammatillisessa osaamisessa ja asiantuntijuudessa.

Työryhmä piti kaksi kokousta 20.2.2019 ja 15.3.2019, joissa se laati esityksen ”Sosionomi (AMK) varhaiskasvatuksessa – varhaiskasvatuksen sosionomi”. Esitys on laadittu sosionomi (AMK) tutkinnon opetussuunnitelmien kehittämistyötä varten.

Työryhmä

Kuntaliitto

- Lahtinen Jarkko, kehittämisspäälikkö (20.2.2019 ja 15.3.2019)

KT Kuntatyöntekijät

- Wessman Canelia, työmarkkina-asiamies (20.2.2019 ja 15.3.2019)

Hyvinvointiala HALI ry

- Huhtala Katja, vastaava lastentarhanopettaja/ montessoriohjaaja, Herttoniemen Montessori-leikkikoulu (-)

Sosiaalialan korkeakoulutettujen ammattijärjestö Talentia ry

- Ahonen Aune, oppilaitosvastaava (20.2.2019 ja 15.3.2019)
- Katajisto Marjo, erityisasiantuntija (20.2.2019 ja 15.3.2019)

Opetusalan ammattijärjestö OAJ

- Setälä Auli, erityisasiantuntija (20.2.2019)
- Sutton Kirsi, erityisasiantuntija (15.3.2019)

Suomen opiskelijakuntien liitto – SAMOK ry

- Hynönen Iiris (20.2.2019)

Ammattikorkeakoulut

- Helminen Jari, yliopettaja, Diakonia-ammattikorkeakoulu (pj./ siht.) (20.2.2019 ja 15.3.2019)
- Koivisto Markku, tutkintovastaava, Oulun ammattikorkeakoulu (20.2.2019 ja 15.3.2019)
- Nevanen Saira, yliopettaja, Metropolia ammattikorkeakoulu (20.2.2019)